

❧ ארבע תעניות ❧

אכילה לפני עלות השחר:

* קבלנו מהחכמים, דלפני תחילת הצום בעלות השחר יש להקפיד לא לאכול אפילו אם עשה תנאי לפני שהלך לישון, ורק שתייה מותר. והוא עפ"ד הזוהר¹.

טלית ותפילין במנחה:

* לא נהגו ללבוש טלית ותפילין בתפלת מנחה של תענית².

פתיחת ההיכל בתענית צבור:

* בפתיחת ההיכל בשחרית ומנחה אומרים "אל ארך אפים", "צאינה וראינה וכו'", ושאר הפסוקים הנהוגים בהוצאת ספר תורה ביום חול. ולא אומרים "ברוך שמיא".

דקדוקים בקריאת התורה:

* תיבת "ולכלותם" הקדמא מוטעם באות כ'. ותיבות "את הדברים" הקדמא מוטעם באות ה' (ולא כמו שמודפס היום ברוב ככל החומשים).

* "שני לוחות אבנים", "ויקרא בשם ה'", טעם "טרחא" בניגון ארוך.

י"ג מדות בקריאת התורה:

* בקריאת התורה כשהבעל קורא "ויעבר ה' על פניו ויקרא" כל הצבור אומרים בקול: "ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים וכו'" עד "ונקה", ושוב חוזר הבעל וקורא הי"ג מדות³.

¹ כך זכורני מילדותי. עיין במגן אברהם (סימן פ"ט ס"ק י"ד) הביא מספר "טוב הארץ" למוהר"ר נתן שפירא ז"ל שכתב בשם מהר"ח ז"ל דאפילו קם בחצות הלילה אסור לו לטעום דבר מאז עד שיתפלל, וכן מבואר בזוהר ע"כ. וכ"כ הרב משנת חסידים מסכת חצות (פרק ז' מ"א). וכן ראינו למהר"א אזולאי ז"ל בספרו אור החמה על הזוהר פרשת ויקהל (דף רט"ו ע"ב) שהביא דברי מהר"ח ז"ל, וכבר העיד בהקדמת ספרו שכל דברי מהר"ח ז"ל שציטט בספרו הם מעצם כתי"ק ע"ש. וג"ע החיד"א בשו"ת ברכה (שם) הוסיף שכן ראה למהר"ש לינגו בכת"י שהאריך בזה לאסור איסור, וצווח כי כרוכיא, קול המצר לישראל, על הנהגים לאכול באשמורת הבוקר בערב ראש השנה, ומאד התמרמר ע"ז ע"ש.

ומ"מ אם הוא תשוש כח ואוכל רק לחזק גופו לקיים מצות התענית, העליתי בס"ד בתשובה דגם לדעת הזוהר אין קפידא ויכול לאכול. ובתענית צבור בעיני דוקא שיתנה לפני השינה שיאכל אם יקום לפני עלות השחר כמ"ש מרן (סימן תקס"ד) ע"ש.

² ומנהג יוצאי חלב ללבוש טלית ותפילין במנחה של תענית, ונזכר בבית יוסף (או"ח סימן מ"ו) והוא כדי להשלים מאה ברכות בכל יום ע"ש. ואפשר דנמנעו בדמשק להנהיג כן אצל המון העם מפני חשש שיצא שחרו בהפסדו שיבאו להסיח דעת או לעסוק בשיחה בטילה עם התפילין, וכיוצא בכתבתי בטעם שהנהיגו להניח תפילין בשחרית רק לפני ה' מלך ולא מתחילת פרשת העקידה כדבר האמור בכתבתי האר"י ז"ל, וכן במה שנמנעו מלחנך קטנים בהנחת תפילין ככתוב בשלחן ערוך.

³ כך שמעתי מחכם מ. מהדיב יצ"ו שנוהג כן עד היום, וכן העיד ר' ג. דאנה יצ"ו שהיה נהוג בדמשק. ועיין ראש השנה (דף י"ז ע"ב) ברית כרותה לי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם, ופרש"י: אם יזכירם ישראל "בתפלת תעניתם". ואפשר דמכאן סמך למנהגנו שבתענית צבור כל הצבור אומרים י"ג מידות, ואח"כ החזן חוזר לקרוא מתוך הספר ודו"ק.

הוספת מזמורים בתפלה:

* בכל קהילות יוצאי דמשק בארגנטינה לא נהגו להוסיף בימי תענית שום מזמור אחר שיר של יום בתפלת שחרית, וכן אחר העמידה בתפלת מנחה.

